

Değerler Açısından Tarih Öğretim Programları ve Ders Kitaplarının İncelenmesi

Investigating The Curricula And Course Books Of History In Terms Of Values

Dr. Öğr. Üyesi Serdar ERKAN*
Doç.Dr.Ahmet ÇOBAN**

Öz:

Değerler, bir toplumun millî ve manevi kaynaklarına dayanan öz mirastır. Öğrencilerin, değişimin getireceği bireysel ve toplumsal belirsizliklerle baş edebilmeleri için bilgi ve becerilerle birlikte bazı değerlerle de donatılmaları bir zorunluluktur. Bu nedenle bilgi ve beceriler yanında değerler de öğretim programlarında yer almaktadır. Değerler, tarihimiz açısından temel oluşturduğu gibi, en çok ilgili olduğu program ve ders itibarıyla Tarih dersi öğretim programlarında ve kitaplarında yer alması bir gerekliliktir.

Bu araştırmanın amacı, değerler açısından 9-11 Tarih öğretim programları ve ders kitaplarını incelemek ve gerekli değerlendirmeleri yapmaktır. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

1.Tarih öğretim programlarında

a.Hangi değerler,

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Bölümü, Diyarbakır, Türkiye, serdar.erkana@dicle.edu.tr, 0000-0001-6096-749X

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Diyarbakır, Türkiye, ahcoban@gmail.com, 0000-0002-8177-5670

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

2.Tarih öğretim programlarında değerlerle ilgili hangi kazanımlar yer almaktadır?

3.Tarih ders kitaplarında

a.Hangi değerler,

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

4.Tarih ders kitaplarında değerlerle ilgili hangi ünite/tema/konular yer almaktadır?

5.Değerlerin yer alması açısından ders kitapları arasında farklılıklar var mıdır?

6.Değerlerin yer alması açısından Tarih öğretim programları ile ders kitapları arasında farklılıklar var mıdır?

7.Yeni (2018) öğretim programlarında

a.Hangi değerler,

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

8.Yeni (2018) Tarih öğretim programlarında değerlerle ilgili hangi kazanımlar yer almaktadır?

9.Değerlerin yer alması açısından eski ve yeni öğretim programlar arasında farklılıklar var mıdır?

Araştırmada, nitel araştırma deseni benimsenmiş, araştırma verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmada, öncelikle eski (2018 öncesi) ve yeni (2018) Tarih öğretim programları incelenmiş; hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra kazanımlar açısından eski ve yeni Tarih öğretim programları incelenmiş, hem değerler hem de değerlerle ilgili kazanımlar açısından her iki program karşılaştırılmış; farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öte yandan, Tarih ders kitapları incelenmiş; hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra ünite/tema/konular açısından kitaplar incelenmiş, değerler açısından kitaplar karşılaştırılmış; farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, eski (2018 öncesi) Tarih öğretim programları ile kitapları, değerler açısından karşılaştırılmış; farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Değerler, Tarih, Öğretim Programları, Ders Kitapları.

Abstract:

Values are self-inheritance based on the national and spiritual resources of a society. It is necessary that the students are equipped with some values along with knowledge and skills so that they can cope with the individual and societal uncertainties that change brings. For this reason, besides knowledge and skills, values are also included in curricula. As it is the basis for our history, it is a necessary that values are included in the history curricula and coursebooks as they are most relevant with history program.

The purpose of this research is to examine 9-11 history curricula and coursebooks in terms of values and to make necessary evaluations. Within the framework of this basic objective, the following questions were answered:

1. In history curricula,
 - a. Which values are placed? and
 - b. What is their frequency?
2. What are the objectives related to values in history curriculum?
3. In history course books
 - a. Which values are placed? and
 - b. What is their frequency?
4. Which units / themes / topics are placed related to values in history course books?
5. Are there differences between the course books in terms of values?
6. Are there differences between history curriculum and course books in terms of values?
7. In the new (2018) curricula,
 - a. Which values are placed? and,
 - b. What is their frequency?
8. In the new (2018) history curriculum which objectives are placed related to values?
9. Are there any differences between old and new curricula in terms of values placement?

Qualitative research design was adopted in the research and research data were collected through a document review. In the research, first, the former (pre-2018) and new (2018) history curricula were examined; which values and how often they were involved were examined. Then, in terms of objectives, old and new history curricula were examined and both programs were compared in terms of objectives related to values; differences have been tried to be revealed. On the other hand,

history course books are examined; which values and how often they were involved were examined. Then course books were examined in terms of units / themes / subjects, course books were compared in terms of values; differences have been tried to be revealed. In addition, the old (pre-2018) history curricula and course books were compared in terms of values; differences have been tried to be revealed.

Keywords: Values, History, Curricula, Course Books

Giriş:

Değerler, sosyal bir varlık olan insanın yaşamında önemli bir yer sahip olup, insani özellikleri yansıtmaktadır. Değerlere sahip olmak, değerlere göre yaşamak insan olmanın bir gereği olarak görülmektedir. Köknel'e (2007) göre "insanı değerli kılan içinde taşıdığı değerlerdir. İnsanı geliştiren, yetiştiren, yükseltip yücelten öz budur" (Bolat 2016). Değerler, toplumsal normların ve kuralların temelini oluşturmaları hasebiyle, toplumsal denetim aracı olarak görülmektedir. Değerler, toplumsal yapının temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, toplumlar kendi değerlerini eğitim yoluyla bireylerine kazandırmak için çok çaba sarf etme gereği duymaktadır.

13-17 Kasım 2006 tarihlerinde düzenlenen 17. Millî Eğitim Şûrasında "ulusal ve evrensel temel değerler dikkate alınması" (MEB 2006) üzerinde durulmuş, 1-5 Kasım 2010 tarihlerinde düzenlenen 18. Millî Eğitim Şûrasında ise 2023 Vizyonu esas alınarak değerlerle ilgili eğitimin okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmesinin gerekliliği vurgulanmış, öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılması (MEB 2010) önerilmiştir.

Değerlerin bireylere kazandırılması, okullarda derslerin öğretim programları aracılığıyla mümkündür. "Öğretim Programı, eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kesim, genellikle, belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır" (Varış 1996). Öğretim programları arasında yer alan Tarih Dersi Öğretim programı, bireylere değerlerin kazandırılması sürecinde önem bir yere sahip bulunmaktadır. Çünkü tüm değerler, tarihsel bir geçmişe sahiptir.

Hazırlanan ve 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren uygulanacak olan Tarih Dersi 9-10-11 Sınıflar Öğretim programında, değerlerin eğitim sürecindeki önemini vurgulamak amacıyla şu ifadeler yer almaktadır: "Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarmıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerle-

ri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir (MEB 2018).

Tarih Dersi Öğretim Programı çerçevesinde hazırlanan Tarih Ders Kitaplarının içeriklerinde değerlerin yeteri düzeyde yer alması önem arz etmektedir. “Tarih dersi bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmek zorundadır. Tarih dersleri aracılığıyla kültürel ve toplumsal değerlerin neler olduğu, bunların nasıl doğup ve geliştiğini öğrencilere öğretmek mümkündür” (Ulusoy 2010; Özdemir 2017).

Türk millî eğitim politikalarında da hedef olarak belirtilen; toplumun ihtiyacı olan bilinçli, kültürlü, değerlerine sahip, özellikle Türk milli eğitiminin amaçlarında vurgulanan hedeflere ulaşmada ve yurttaşları bu doğrultuda yetiştirme konusunda tarih dersine önemli görevler düşmektedir. Bu sebeple tarih programı aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenilen değerlerin belirlenmesi oldukça anlamlıdır (Ulusoy 2010).

Öğrencilerin, değişimin getireceği bireysel ve toplumsal belirsizliklerle baş edebilmeleri için bilgi ve becerilerle birlikte bazı değerlerle de donatılmaları bir zorunluluktur. Bu nedenle bilgi ve beceriler yanında değerler de öğretim programlarında yer almaktadır. Değerler, tarihimiz açısından temel oluşturduğu gibi, en çok ilgili olduğu program ve ders itibarıyla Tarih dersi öğretim programlarında ve kitaplarında yer alması bir gerekliliktir.

Bu araştırmanın amacı, değerler açısından 9-11Tarih öğretim programları ve ders kitaplarını incelemek ve gerekli değerlendirmeleri yapmaktır. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

1.Tarih Dersi Öğretim Programlarında

a.Hangi değerler,

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

2.Yeni (2018) öğretim programlarında

a.Hangi değerler,

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

3.Değerlerin yer alması açısından eski ve yeni öğretim programlar arasında farklılıklar var mıdır?

4.Değerlerin yer alması açısından eski ve yeni öğretim programlarının amaçları arasında farklılıklar var mıdır?

5.Tarih ders kitaplarında

a.Hangi değerler,

b.Ne sıklıkta yer almaktadır?

6.Değerlerin yer alması açısından ders kitapları arasında farklılıklar var mıdır?

7.Değerlerin yer alması açısından Tarih öğretim programları ile ders kitapları arasında farklılıklar var mıdır?

Araştırmada, nitel araştırma deseni benimsenmiş, araştırma verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmada, öncelikle eski (2018 öncesi) ve yeni (2018) Tarih Dersi Öğretim Programları incelenmiştir. 2018 Tarih Dersi Öğretim Programında yer alan “kök değerler” esas alınarak bu değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra amaçlar açısından eski ve yeni Tarih Dersi öğretim programları incelenmiş, farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öte yandan, Tarih ders kitapları incelenmiş; hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ortaya konulmaya çalışılmış, kitaplar arsındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra ünite/tema/konular açısından kitaplar incelenmiş, değerler açısından kitaplar karşılaştırılmış; farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, eski (2018 öncesi) Tarih öğretim programları ile kitapları, değerler açısından karşılaştırılmış; farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bulgular:

Burada, araştırmanın amacı çerçevesinde Tarih Dersi 2007, 2011 ve 2018 öğretim programları ile bu programlara uygun olarak hazırlanan ders kitaplarının değerlere yer verme durumunun analizi neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir

Eski Öğretim Programlarında Değerlerin Yeri

Tarih Dersi eski öğretim programlarında hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ile ilgili veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo1. Değerlerin Tarih Dersi Eski Öğretim Programlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılım

Kök Değer-ler*	Eski Öğretim Programları								
	9.Sınıf (2007 Öğretim Programı)		10.Sınıf (2011 Öğretim Programı)		11.Sınıf (2011 Öğretim Programı)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
1	Adalet	3	21,43	5	26,32	9	40,91	17	30,91
2	Dostluk								
3	Dürüstlük,								
4	Özdenetim								
5	Sabır								
6	Saygı	3	21,43	3	15,79	3	13,64	9	16,36
7	Sevgi	1	7,14	1	5,26	2	9,09	4	7,27
8	Sorumluluk	7	50,00	10	52,63	8	36,36	25	45,45
9	Vatans-e-verlik								
10	Yardıms-e-verlik								
Toplam		14	100,00	19	100,00	22	100,00	55	100,00

*MEB, 2018)

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 2018 yılı öncesi Tarih Dersi Öğretim Programları farklı zamanlarda değiştirilmiştir. 9.sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı 2007 yılında değişirken, 10. Ve 11.sınıf Tarih Dersi Öğretim Programları 2011 yılında değiştirilmiştir.

2018 yılında hazırlanan Tarih Dersi Öğretim Programında 10 tane “kök değer”e yer verilmiştir. Bu değerlerin Tarih Dersinin eski öğretim programlarında yer alma durumu incelendiğinde; 9.sınıf öğretim programında bu değerlerden sadece 4 tanesinin (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) toplam 14 kez yer aldığı görül-

mektedir. İlk sırada “Sorumluluk” değeri %50 oranında yer alırken, ikinci sırada “Adalet” ve “Saygı” değerleri %21,43 oranlarında, son sırada ise %7,14 oranında “Sevgi” değerinin yer aldığı görülmektedir.

9.sınıf öğretim programında olduğu gibi, 10.sınıf öğretim programında da 10 değerden aynı 4 tanesine (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer verilmiş, ancak programda toplam yer alma sayısının 19’a çıktığı görülmektedir. Bu programda da ilk sırada “Sorumluluk” değeri %52,63 oranında yer alırken, ikinci sırada “Adalet” değeri %26,32 oranında, üçüncü sırada “Saygı” değeri %15,79 oranında, son sırada ise %5,26 oranında “Sevgi” değerinin yer aldığı görülmektedir.

11.sınıf öğretim programında da tıpkı 9. ve 10.sınıf öğretim programlarında olduğu gibi, aynı değerler (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer almaktadır. Ancak 9. ve 10.sınıf öğretim programlarında ikinci sırada yer alan “Adalet” değerinin bu programda, % 40,91 oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada “Sorumluluk” değeri %36,36 oranında, üçüncü sırada “Saygı” değeri %13,64 oranında, son sırada ise %9,09 oranında “Sevgi” değerinin yer aldığı görülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, 2018 öğretim programlarında yer alan 10 tane “kök değer”den sadece 4 tanesi olan Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk değerlerinin eski öğretim programlarında yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerden “Sorumluluk” değeri, %45,45 ile ilk sırada yer alırken, “Adalet” değeri %30,91 ile ikinci sırada, “Saygı” değeri %16,36 ile üçüncü sırada, “Sevgi” değeri ise %7,27 ile son sırada yer almaktadır.

Yeni Öğretim Programında Değerlerin Yeri

Tarih Dersi yeni öğretim programında hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ile ilgili veriler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Değerlerin Tarih Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılım

Kök Değerler f		Yeni Öğretim Programı (2018 Yılı 9,10 ve 11.sınıflar)	
		%	
1	Adalet	2	14,29
2	Dostluk	1	7,14
3	Dürüstlük,	1	7,14
4	Özdenetim	1	7,14
5	Sabır	1	7,14
6	Saygı	2	14,29
7	Sevgi	1	7,14
8	Sorumluluk	3	21,43
9	Vatanseverlik	1	7,14
10	Yardımseverlik	1	7,14
Toplam		14	100,00

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Yeni (2018 yılı) Tarih Dersi Öğretim Programları 9, 10 ve 11.sınıfları kapsamaktadır. Dolayısıyla programda yer verilen 10 tane “Kök Değer” tüm sınıflar için geçerlidir. Bu değerler, programda toplam 14 kez yer almaktadır. “Sorumluluk” değeri, %21,43 ile ilk sırayı alırken, ikinci sırayı %14,29 oranlarla “Adalet” ve “Saygı” değerleri yer almaktadır. Geri kalan diğer değerler (Dostluk, Dürüstlük, Özdenetim, Sabır, Sevgi, Vatanseverlik, Yardımseverlik) ise %7,14 oranlarla üçüncü sırada yer almaktadır.

Eski ve Yeni Öğretim Programlarının Değerler Açısından Karşılaştırılması

Tarih Dersi eski ve yeni öğretim programlarında yer alan değerlerle ilgili veriler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo3. Değerlerin Tarih Dersi Eski ve Yeni Öğretim Programlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılım

Kök Değerler	Öğretim Programları				
	Eski		Yeni		
	f	%	f	%	
1	Adalet	17	30,91	2	14,29
2	Dostluk			1	7,14
3	Dürüstlük,			1	7,14
4	Özdenetim			1	7,14
5	Sabır			1	7,14
6	Saygı	9	16,36	2	14,29
7	Sevgi	4	7,27	1	7,14
8	Sorumluluk	25	45,45	3	21,43
9	Vatanseverlik			1	7,14
10	Yardımsızlık			1	7,14
	Toplam	55	100,00	14	100,00

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Tarih Dersinin yeni öğretim programında tüm kök değerlerin her biri yer alırken, eski öğretim programında sadece 4 tanesi (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer almaktadır. Öte yandan, değerler eski programda 55 kez yer alırken, yeni programda sadece 14 kez yer almaktadır. Bu durumun nedeni, eski programların her sınıf için ayrı zamanlarda hazırlanmış olmasından, dolayısıyla da her bir sınıfın program düzeyinde tekrarlanmış olmasından kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir. Ancak her iki programda da farklı oranlarda da olsa birinci sırada “Sorumluluk”, ikinci sırada ise “Adalet” değerlerinin yer aldığı görülmektedir.

Eski ve Yeni Öğretim Programları Amaçlarının Değerler Açısından Karşılaştırılması

Tarih Dersi eski ve yeni öğretim programları amaçlarında yer alan değerlerle ilgili veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Değerlerin Tarih Dersi Öğretim Programlarının Amaçlarında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılım

Eski Öğretim Programları	Yeni Öğretim Programı
1. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlamak.	1. Geçmişten bugüne insanlığın birikimli mirasını kavramaları,
2. Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak.	2. İnsanlık/dünya, Türk ve Türkiye (Anadolu) tarihinin farklı dönemlerini anlamak için gereken kavram, olay, olgu, kişi ve kurum bilgilerini kazanmaları,
3. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öğe ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak.	3. Türk, İslam ve Türkiye tarihinde rol oynamış önde gelen siyasi ve sosyal teşekküller ile önemli şahsiyetleri tanımaları,
4. Millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak	4. Yaşadıkları toplum, ülke ve dünyanın bugünlere nasıl geldiğini farkındalığı kazanarak, günümüzde olup bitenleri yorumlamayı ve geleceğe yönelik projeksiyonlar oluşturabilmeyi kapsayan bir tarih bilinci geliştirmeleri,
5. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak.	5. İnsanlık tarihi bağlamında Türk milletinin ve Türk kültürünün geçmişten bugüne seriventini takip etmeleri ve anlamaları,
6. Tarih boyunca kurulmuş uygarlıklar ve yaşayan milletler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak.	6. Medeniyetimizin dayandığı temel değerleri kavramaları, benimsemeleri ve bunları davranışlarına yansıtmaları,
7. Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa hizmetlerini kavratmak	7. Tarihi bir olay veya olgunun yerel, ulusal ve uluslararası boyut ve etkileşimleri olduğu konusunda farkındalık oluşturmaları,
8. Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek	8. Tarihi olayların meydana geldiği dönemin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve dini özelliklerini yazdığı ve bu nedenle bir olayı değerlendiren olayın meydana geldiği dönemin koşullarını dikkate almanın gerekliliğini kavramaları,
9. Tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını fark ettirerek hayatın içinden insanların da tarihin öznesi olduğu bilincini kazandırmak.	9. Birincil ve ikincil kaynaklarda yer alan kanıtları belirleme, analiz etme, yorumlama ve değerlendirmeyi içeren tarihe özgü yeterlilik ve becerileri geliştirmeleri, edindikleri bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayarak kanıta desteklenen çıkarımlarda bulunmaları,
10. Tarih alanında araştırma yaparken tarih biliminin yöntem ve tekniklerini, tarih bilimine ait kavramları ve tarihteki becerilerini doğru kullanmalarını sağlamak.	10. Millî kimlik ve aidiyet duygularını geliştirerek Türkiye'nin küreselleşen dünya içindeki yerini ve rolünü kavramaları,
11. Öğrencilerin farklı dönem, mekân ve kıştlara ait toplumlararası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak	11. Geçmişin tarihi bilgiye dönüştürülmesi süreçlerinde tarihten esas aldıkları ilkelere ile yararılandıkları yöntemleri ve kullandıkları becerileri birer yaşam becerisi haline getirmeleri,
12. Barış, hoşgörü, karşılıklı anlayış, demokrasi ve insan hakları gibi temel değerlerin önemini kavratarak bunların korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlı olmalarını sağlamak.	12. Belirli bir tarihi olay veya olgunun farklı bakış açıları veya tarih görüşleri doğrultusunda çeşitli biçimlerde değerlendirilip yorumlanabileceği konusunda farkındalık oluşturmaları ve bu farklı anlayışlara saygı duymaları,
13. Kendi kültür değerlerine bağlı olarak farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilmelerini sağlamak.	13. Toplumsal birlik ve dayanışmanın sağlanması ve sürdürülmesinin yanı sıra millî kimliğin oluşmasında ortak tarihin rolünü kavrayarak kültürel ve tarihi mirasa sahip çıkan bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.
14. Kültür ve uygarlığın somut olan ya da olmayan mirası üzerinde tarih araştırmaları yaparak çalışkanlık, bilimsellik, sanatseverlik ve estetik değerleri kazandırmak	
15. Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türk dilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmak.	
Değer Sayısı: 15	Değer Sayısı: 8

Tablo 4'te görüldüğü gibi, Eski Öğretim Programlarında on beş amaç yer alırken, Yeni Öğretim Programında on üç amaç yer almaktadır. Hem eski hem de yeni öğretim programlarının amaçlarında “Sorumluluk” dışında doğrudan “Kök Değerler”le ilgili bir kavram yer almamakla birlikte “Değer” kabul edilen başka kavramların yer aldığı görülmektedir. Eski öğretim programlarının amaçlarında, “Çağdaş Değerler”, “Sorumluluk”, “Milli Kimlik”, “Milli Birlik Ve Beraberlik”, “İnsanlığa Hizmet”, “Barış”, “Hoşgörü”, “Karşılıklı Anlayış”, “Demokrasi”, “İnsan Hakları”, “Kültür Değerleri”, “Çalışkanlık”, “Bilimsellik”, “Sanatseverlik” ve “Estetik Değerler” kavramları yer alırken, yeni öğretim programlarının amaçlarında, “Miras”, “Temel Değerler”, “Milli Kimlik”, “Aidiyet Duygusu”, “Toplumsal Birlik”, “Dayanışma”, “Tarihi Miras” kavramları yer almaktadır. Her iki öğretim programının amaçlarında ortak olan değer, “Milli Kimlik” kavramıdır.

Mevcut Tarih Ders Kitaplarında Değerlerin Yeri

Mevcut Tarih Ders Kitaplarında hangi değerlerin, ne sıklıkta yer aldığı ile ilgili veriler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Değerlerin Tarih Ders Kitaplarında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılım

Kök Değerler	Ders Kitapları								
	9.Sınıf		10.Sınıf		11.Sınıf		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
1	Adalet	31	64,58	27	67,50	83	79,81	141	73,44
2	Dostluk	2	4,17	3	7,50			5	2,60
3	Dürüstlük,								
4	Özdenetim								
5	Sabır					1	0,96	1	0,52
6	Saygı	8	16,67			6	5,77	14	7,29
7	Sevgi	2	4,17	6	15,00	4	3,85	12	6,25
8	Sorumluluk	5	10,42	4	10,00	9	8,65	18	9,38
9	Vatanseverlik					1	0,96	1	0,52
10	Yardımseverlik								
	Toplam	48	100,00	40	100,00	104	100,00	192	100,00

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 9.sınıf Ders Kitabında 10 tane kök değerinin sadece beşi (Adalet, Dostluk, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer alırken, 10.sınıf kitabında sadece dördü (Adalet, Dostluk, Sevgi, Sorumluluk), 11.sınıf kitabında altısı (Adalet, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, vatanseverlik) yer almaktadır.

Ders kitaplarında “Adalet” değeri, %64,58-79,81 arası oranlarla ile ilk sırada yer alırken, İkinci sırada 9.sınıf kitabında %16,67 ile “Saygı” değeri, 10.sınıf kitabında %15,00 ile “Sevgi” değeri, 11.sınıf kitabında ise %8,65 ile “Sorumluluk” değeri yer almaktadır. Üçüncü sırada, 9.sınıf kitabında %10,42 ile 10.sınıf kitabında ise %10,00 ile “Sorumluluk” değeri yer alırken, 11.sınıf kitabında %5,77 ile “Saygı” değeri yer almaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, ders kitaplarında 10 tane “kök değer”-den7 tanesi olan Adalet, Dostluk, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, vatanseverlik değerleri yer alırken, üç değer olan Dürüstlük, Özdenetim, Yardımseverlik ise hiçbir ders kitabında yer almamaktadır. Bu değerlerden “Adalet” değeri, %73,44 ile ilk sırada yer alırken, “Sorumluluk” değeri %9,38 ile ikinci sırada, “Saygı” değeri %7,29 ile üçüncü sırada, “Sevgi” değeri %6,25 ile dördüncü sırada, “Dostluk” değeri %2,60 ile beşinci sırada, “Sabır” ve “Vatanseverlik” değerleri ise %0,52 oranlarla son sırada yer almaktadır.

Mevcut Tarih Ders Kitapları ile Eski Öğretim Programlarının Değerler Açısından Karşılaştırılması

Mevcut Tarih Ders Kitapları ile Eski Öğretim Programların yer alan değerlerle ilgili veriler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Değerlerin Tarih Dersi Öğretim Programları ile Ders Kitaplarında Yer Alma Durumuna İlişkin Dağılımı

Kök Değerler	9.Sınıf				10.Sınıf				11.sınıf				
	Öğretim Programı		Ders Kitabı		Öğretim Programı		Ders Kitabı		Öğretim Programı		Ders Kitabı		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	Adalet	3	21,43	31	64,58	5	26,3	27	67,5	9	40,9	83	79,8
2	Dostluk			2	4,17			3	7,50				
3	Dürüstlük												
4	Özdenetim												
5	Sabır											1	0,96
6	Saygı	3	21,43	8	16,67	3	15,7			3	13,6	6	5,77
7	Sevgi	1	7,14	2	4,17	1	5,26	6	15,0	2	9,09	4	3,85
8	Sorumluluk	7	50,00	5	10,42	10	52,6	4	10,0	8	36,3	9	8,65
9	Vatanseverlik											1	0,96
10	Yardımseverlik												
	Toplam	14	100,0	48	100,0	19	100,00	40	100,00	22	100,00	104	100,00

Tablo 6’te görüldüğü gibi, 9.sınıf ve 10.sınıf Öğretim Programlarında dört değer (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer alırken, Ders Kitaplarında bir fazla olarak “Dostluk” değeri yer almaktadır. 11.sınıf Öğretim Programında dört değer (Adalet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk) yer alırken, Ders Kitabında iki fazla olarak “Sabır” ve “Vatanseverlik” değerleri yer almaktadır.

9.sınıf Öğretim programında ilk sırada % 50 ile “Sorumluluk” değeri yer alırken, Der kitabında ilk sırada % 64,58 ile “Adalet” değeri yer almaktadır. İkinci sırada, Öğretim Programında %21,43 oranlarla “Adalet” ve “Saygı” değerleri yer alırken, Ders kitabında %16,67 ile sadece “Saygı” yer almaktadır. Üçüncü sırada ise Öğretim Programında %7,14 ile “Sevgi” değeri yer alırken, Ders kitabında %10,42 ile “Sorumluluk” değeri yer almaktadır.

10.sınıf Öğretim programında ilk sırada % 52,63 ile “Sorumluluk” değeri yer alırken, Der kitabında ilk sırada %67,50 ile “Adalet” değeri yer almaktadır. İkinci sırada, Öğretim Programında %26,32 oranlarla “Adalet” değeri yer alırken, Ders kitabında %15,00 ile “Sevgi” yer almaktadır. Üçüncü sırada ise Öğretim Programında %15,79 ile “Saygı” değeri yer alırken, Ders kitabında %10,00 ile “Sorumluluk” değeri yer almaktadır.

11.sınıf hem Öğretim programında hem de Ders kitabında %40,91 ve %79,81 oranlarla ilk sırada “Adalet” değeri yer almaktadır. İkinci sırada, yine hem Öğretim Programında hem de Ders Kitabında %36,36 ve %8,65 oranlarla “Sorumluluk” değeri yer almaktadır. Üçüncü sırada ise yine hem Öğretim Programında hem de Ders Kitabında %13,64 ve %5,77 oranlarla “Saygı” değeri yer almaktadır.

Sonuç Ve Öneriler:

Araştırma verilerinden hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tarih Dersinin eski öğretim programlarında “Kök Değerler” in çoğu yer almamaktadır. Bu sonuç, tarihi değerlerle dolu bir milletin Tarih dersi öğretim programlarında önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Yeni programlarda tüm “Kök Değerler” yer almakla birlikte, kapsamlı bir yaklaşımla yeteri kadar yer verilmediği görülmüştür. Bu durum, yeni programların değerler açısından gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır.

Eski öğretim programlarının amaçlarında değerlere yeteri kadar yer verilmediği görülmekle birlikte, yeni öğretim programlarının amaçlarında değerlerin daha da az yer aldığı görülmüştür. Eğitim-öğretim sürecinin en önemli unsuru amaçlar olduğuna göre, “Kök Değerler”in tümünün yer alacağı şekilde Tarih Dersi Öğretim Programlarının amaçlarının yeniden yapılandırılması bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Mevcut Tarih Ders Kitaplarında “Kök Değerler” tümüyle yer almadığı gibi, yer alanların da ağırlıklarının yeterli olmadığı görülmüştür. Bu durumun eski öğretim programlarında kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Çünkü ders kitapları öğretim

programlarına göre hazırlanmaktadır. Dolayısıyla eski öğretim programlarında “Kök Değerler”in yeteri düzeyde yer almaması ders kitaplarına doğal olarak ders kitaplarına yansımıştır.

Tarih Dersi için hazırlanan yeni öğretim programlarının “Kök Değerler” açısından yeniden yapılandırılması, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılından itibaren okutulmak üzere hazırlanacak kitaplara kapsamlı bir şekilde yansıtılması önem arz etmektedir.

Kaynakça:

BOLAT, Yavuz, (2016), “Sosyal Değerleri Ve Değerler Eğitimi Anlamak”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, IV, 29: 322-348

KÖKNEL, Özcan, (2007), *Çatışan Değerlerimiz*, İstanbul: Akdeniz Yayıncılık.

MEB (2007), *Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı.*, <http://programlar.meb.gov.tr>

MEB (2011a), *Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı*,<http://programlar.meb.gov.tr>

MEB (2011b), *Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı*, <http://programlar.meb.gov.tr>

MEB (2006), *17.Milli Eğitim Şurası*, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165619_17_sura.pdf

MEB (2010), *18.Milli Eğitim Şurası*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf

MEB (2018), <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=344>

ÖZDEMİR, Kamuran, (2017),“Tarih Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”,**International Journal Of Education Technology and Scientific Researches**, 4: 240-257.

SEVER, Akın, SAĞDIŞ, Dursun, ÖZKAYA, Hasan, KÖSEOĞLU, Mehmet, ÇOLAK, Tayyibe ve OKUR, Yasemin, (2017). *Ortaöğretim Tarih 11 Ders Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

TÜYSÜZ, Sami, (2017), *Ortaöğretim Tarih 10 Ders Kitabı*, Ankara: Tuna Matbaacılık.

ULUSOY, Kadri, (2010),“Değer Eğitimi: Davranışçı ve Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Hazırlanan Tarih Programlarında Değer Aktarımı”,**Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, XII, 1: 32-51.

VARIŞ, Fatma, (1996), *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.

KAPAR, Mehmet Ali, YÜKSEL, Erol, BİLDİK, Ferhat, ŞAHİN, Kazım, ŞAFAK, Leyla, ARDIÇ, Murat, BAĞCI, Özgür ve YILDIZ, Süleyman, (2017), *Tarih 9 Ders Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Extended Abstract:

Values are seen as social control tools because they form the basis of social norms and rules. Values form the basis of social structure. For this reason, societies have to make a great effort to convey their own values to their individuals through education. It was emphasized that, taking national and universal core values into account in the 17th National Education Council held on 13-17 November 2006 (MEB 2006). On the 1st of November 2010, the 18th National Education Council organized the 2023 Vision to emphasize the necessity of providing education in all levels of education, including non-formal education, from all levels and school culture, starting with pre-school education. In addition to the academic success of the students, it has been proposed to invest in the development of emotional, social and spiritual intelligence, which have an important role in the formation of values.

The History Course curriculum, which is among the curricula, has an important place in the process of gaining values to individuals. Because all values have a historical past.

The 9-10-11 grades' History Course Curriculum, which were prepared and will be implemented in the 2018-2019 academic year, emphasizes the importance of values in the education process with the following statements: Our values are the sum of the principles that make up the perspective of the curriculum. Our roots are traditions, and our bodies and branches are nourished by these roots, and are reaching today and tomorrow. Our values, which constitute our basic human characteristics, are the source of the power that enables us to take action in the routine flow of our lives and in dealing with the problems we face. It is an indisputable fact that the future of a society is based on its people who have embraced its values and who have these values by virtue of its competencies. Therefore, our education system acts to make the moral decisions appropriate to each member and to show them in their behavior. The education system is not merely a structure that is successful in academic terms, providing some knowledge, skills and behaviors. It is the main duty of education to educate individuals who have adopted basic values; be able to influence the values, habits and behaviors of the new generation. The education system fulfills its function within the framework of the purpose of gaining the values through the education program, which also includes the curricula.

In order to cope with the individual and social uncertainties that change will bring, it is necessary for students to be equipped with some values along with their knowledge and skills. Therefore, knowledge and skills as well as values are included in the curriculum. Values, as the basis for our history, is a necessity to be included in the history curriculum and courses in the curriculum and courses that are most related.

The purpose of this study is to examine the curriculum and textbooks of 9, 10, and 11 grades in terms of values and make the necessary evaluations. Within the framework of this basic objective, the following questions were sought:

1. In the Department of Curriculum, a. Which values, b. how often are included?
2. In the New (2018) curriculum a. Which values, b. how often are included?
3. Are there any differences between the old and new curricula in terms of values ?
4. Are there any differences between the aims of the old and new curricula in terms of the values ?,
5. In the textbooks a. which values, b. how often are included?
6. Are there any differences between the textbooks in terms of values?,
7. Are there any differences between the history education programs and textbooks in terms of including values?

In the study, qualitative research design was used and research data were collected through document review. In the research, firstly (pre-2018) and new (2018) History Course Curriculum were examined. In 2018 History Course Curriculum, it has been tried to reveal how often these values take place on the basis of root value. Later on, the old and new History Course teaching programs were examined and the differences were tried to be put forward. On the other hand, history textbooks were examined; it is tried to put forth which values, how often, and the differences between the books. Afterwards, books were examined in terms of unit / theme / topics and books were compared in terms of values; differences were tried to be revealed. In addition, the former (pre-2018) History curriculum and books were compared in terms of values; differences were tried to be revealed.

Based on the research data, the conclusions and suggestions developed can be expressed as follows: Most of the Root Values are not included in the old curriculum of the History Course. This result is considered as a significant deficiency in the history curriculum of a nation filled with historical values. Although all Root Values were included in the new programs, it was seen that there was not enough place with a comprehensive approach. This makes it necessary to review new programs in terms of values.

Although it is seen that the values of the old education programs are not sufficiently covered by the aims, it is seen that the values of the new education programs are less in the aims. Since the most important aspect of the education process is the objectives, it is seen as a necessity to restructure the aims of the History Course Curriculum so that all of the Program Root Values will take place.

In Root Values da are not included in the current history textbooks, and the weights of the participants are not sufficient. It is understood that this situation stemmed from old teaching programs. Because textbooks are prepared according

to the curriculum. Therefore, the lack of adequate Root Values in the old curriculum is reflected in the textbooks.

It is important to restructure the new curriculums prepared for the History Course in terms of a Root Values and to reflect them in a comprehensive way to be prepared for the academic year 2018-2019.